

Tematik Güvenlik Çalışmaları

Editörler:

Gökhan SARI • Taner ALABACAK

Editörler: Dr. Gökhan SARI - Taner ALABACAK

TEMATİK GÜVENLİK ÇALIŞMALARI

ISBN 978-625-7880-05-3

DOI 10.14527/9786257880053

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın I. Baskısının basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mayıs 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

TAKDİM

Varlığını koruma ve sürdürme çabası tüm canlılar gibi insanoğlu ve kurduğu devlet yapısı için de geçerlidir. Felsefesi değişmese de diğer tüm kavramlar gibi güvenlik ve ilişkili tüm kavramlar da aslında sürekli bir değişim içindedir. Değişen teknolojiler, tehdit veya riskler, anlayışlar, kısacası değişen her şey zorunlu olarak güvenliği de değiştirmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski ve çok geniş bir kullanım alanına sahip olmasına rağmen güvenlik alanında yapılan akademik çalışmalar ise daha çok yenidir. Ancak İkinci Dünya Savaşından sonra akademik olarak ele alınmaya başlanılan güvenlik çalışmaları giderek genişlemiş ve derinleşmiştir. Bir taraftan özneler devletten bireye ve hatta uluslararası ortama kadar derinleşirken, diğer taraftan askeri konulardan çevre konularına kadar da genişlemiştir. Dolayısıyla değişen, genişleyen ve derinleşen güvenlik alanında varlığını devam ettirmek ve/veya geleceği kurgulamak isteyen tüm sistemlerin önünde, değişime uymak veya değişimi yönetmek dışında sečenek bulunmamaktadır.

Akademik çalışmalar; fikir üretirler, fikirleri eleştirirler veya fikirleri değiştirirler. Fikirler de değişimin başlangıcını oluşturur. Üniversiteler fikirlerin serbestçe konuşulabildiği alanlar olarak fikirlerin doğup, büyüdüğu ve değimin başlandığı yerlerdir. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisinde bu amaçla tematik konuların ele alındığı, ele alınan konuların serbestçe konuşulduğu paneleler serisini yaklaşık bir yıldır düzenli olarak icra etmekteyiz. Güvenlik perspektifinden farklı temalar çerçevesinde alanında uzman bilim insanlarının bir araya gelerek birikimlerini paylaştıkları ortamların ürünlerini daha fazla kişiye ulaştırmak maksadıyla yola çıkılan bu eserde güvenlik konusunda altı tematik konu on bir akademisyen tarafından ele alınmıştır. Bu kitap ile güvenlik konusundaki akademik çalışmalara bir nebze de olsa katkı sağlanmıştır.

Eserin güvenlik alanında çalışmalarına devam eden akademisyen, öğrenci ve okuyucularımıza faydalı olacağını temenni eder, kitaba katkı sunan tüm akademisyenlere ve yayında emeği gečenlere teşekkür ederim.

Hüseyin KURTOĞLU

Tümgeneral

JSGA Başkanı

ÖN SÖZ

Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu olarak tanımlanan güvenlik kavramı, insanoğlunun varoluşuyla beraber ortaya çıkmış ve yaşamını, davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olmuştur. Zaman içerisinde toplumların sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik alanlarda değişmesi ve gelişmesi güvenlik kavramına da yeni anlamlar ve boyutlar kazandırmıştır. Devletler için güvenlik, bireylerin kurallara uyması olarak değerlendirilirken; bireyler için, canlarına, mallarına karşı bir tehdidin veya saldırının meydana gelmemesi hali olarak veya bu tehdidin ve tehlikenin minimum düzeyde olması şeklinde tanımlanmaktadır.

Maslow, ihtiyaçlar hiyerarşisi tezinde fizyolojik ihtiyaçlardan sonra gelen güvenlik ihtiyacının giderilmeden diğer aşamalara geçilemeyeceğini savunmaktadır. İnsan hayatı için bu derece önemli bir yere sahip olan güvenlik kavramı ve bu kavramın değişmesine neden olan tehdit unsuru, özellikle küreselleşmeyle birlikte klasik boyuttan daha karmaşık olan asimetrik bir boyuta evrilmiştir. Tehditlerin içerden ve dışardan boyut değiştirerek gelmesi devletleri yeni savunma mekanizmaları geliştirmelerine neden olmuştur. İçerden ve dışardan gelebilecek her türlü tehdit, alınacak tedbirleri, güvenlik yapısını, bu yapının unsurlarını ve bu unsurların sevk ve idaresini daha da önemli bir konuma getirmiştir.

Bu kapsamda Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSGA) Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, alanında uzman akademisyenlerin katılımıyla Tematik Paneller düzenlemekte ve güvenliğin her boyutunu ele almaktadır. Bu çalışma ile Tematik Panellere katılan, alanında uzman akademisyen ve uzmanlarımızla daha geniş bir kitleye hitap etmek amacıyla güvenlik kavramını farklı açılardan ele alarak incelenmeye çalışılmıştır. Tematik güvenlik konularının ele alındığı bu kitabımızda altı tematik başlıkta on bir çalışma sunulmaktadır.

İlk tematik konu SARI tarafından hazırlanan; 1965 yılından itibaren uluslararası gündeme tekrar gelen sözde Ermeni iddiaları ile 1992 yılında Hocalı'da yaşanan soykırımın fail ve mağdur ikilemi ile olgu ve algılar üzerinden uluslararası gündemin nasıl bir paradoks içinde olduğunu öne çıkarıldığı **“Soykırım”** konusudur. Güvenlik penceresinden ele alınan soykırım söylemi; yapısalcı (konstrüktivist) ve güvenikleştirilme yaklaşımı içinde eleştirel olarak tartışılmaktadır.

İkinci tematik konu **“Terörizm”** konusudur. Bu bölümde, terörizmin dünü ve bugünü hakkında bilgi veren YENİÇERİ, terörizm kavramının tanımlanmasında yaşanan sıkıntıya dikkat çekerek, sosyal psikoloji açısından terörizm kavramını incelemektedir. Çalışmasında özellikle terörizmin sosyal kimlik kuramı ve dehşet kuramı arasındaki ilişkiye ışık tutmaktadır.

Üçüncü tematik konu “**Kent Güvenliğidir.**” SADIÖĞLU, “Kent Güvenliği ve Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm” adı ile yürüttüğü çalışmasında, terör eylemleri sonrası kentlerin fiziki alt yapısı ve yaşam alanlarına yönelik bir inceleme yapmıştır. Çalışmasını 2015 yılında terör örgütünün strateji değiştirerek kent merkezlerinde yürüttüğü “hendek çatışmaları” olarak da anılan eylemleri sonrası tahrip olan merkezlerden olan Nusaybin ve Cizre örnekleri üzerinden yapmıştır. Çalışmasında söz konusu ilçe merkezlerinin çevrelerindeki çöküntü alanlarının iyileştirilme ve yeniden yapılanma sürecinde kentsel dönüşüm projelerinin sürdürülebilir kentsel dönüşüm içeriğini ne kadar karşıladığını incelemiştir.

Dördüncü tematik konu “**Güvenlik ve Yönetişim**” hakkında olup bu başlık altında üç çalışma yapılmıştır. ALPKAN tarafından insan kaynakları yönetiminde politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik makro trendler incelenmiş ve PEST analizleri bağlamında ön plana çıkan makro trendlerin insan kaynakları alanına ve yetenek yönetimine nasıl yansiyebileceği üzerinde durmuştur. TANGÖR ise güvenlik aktörleri arasındaki etkileşimi, iş birliğini, koordinasyonu ve güvenliğin idaresini güvenlik yönetişiminin kuramsal temelleri ve pratik yönleri üzerinden ele almıştır. Bu tematik konu altındaki son çalışma, örgütsel davranış ve yönetim ilişkisinin güvenlik alanında nasıl uygulanabileceğinin ele alındığı çalışmadır. KAHYA, bu çalışmada, yönetim, örgütsel davranış ve güvenlik konusu kapsamında güvenlik alanında görev yapan çalışanların kurumda tutunmasını sağlamak, işgücü devir oranını düşürmek ve kurumun hedeflerine ulaşmasını sağlamak için yöneticilerin uygun yönetim tarzını seçmesi ve bunun için de örgütsel davranış konularının dikkate alınmasını savunmaktadır.

Beşinci tematik konuda “**Seri Katiller**” konusu ele alınmıştır. ORAL ve ÖNÜR, seri cinayet failleri ve adli bilimler başlığı altında son 40-50 yıldır kriminoloji dünyasının ve toplumun ilgisini çok fazla çeken suçlu tipini oluşturan seri cinayet failleri üzerinde yapılan çeşitli çalışmalara ve mesleki deneyimlere dayanarak hazırlanmış kısa bir gözden geçirme sunmuşlardır. Derin psikolojik motivasyonların daha iyi anlaşılmasına öncelik verildiği için bu konudaki deneyimler ön planda tutulmuştur. Tanımlama ve sınıflandırmadan kısaca bahsedilmiş, örneklerle sosyal gerekçeler öncelikli tutularak hiç yer verilmemiştir. ÖĞÜNÇ ise adli bilim veri bankaları ve seri suçlar konusu kapsamında adli bilimler gelişimi ve Türkiye’deki adli bilimler yapılanması ile seri suç tanımı ve seri suçların aydınlatılmasında adli bilim veri bankalarının kullanımını açıklamıştır.

Altıncı tematik konu “**İç Güvenlik Yönetimi**” konusudur. Bu konu kapsamında BARBAK, Türkiye’nin PKK terörüyle mücadelesinin ilk on yılında (1984-1994) iç güvenlik yönetiminde başlıca sorunları, tartışmaları ve çözümleri incelemektedir. Çalışmada PKK terörüyle mücadele politikası sürecinin nasıl geliştiği

ve süreçte meydana gelen değişiklikler ele alınmıştır. Aynı tema içinde ŞENCAN ise İngiltere'nin güvenlik politikası ve istihbarat topluluğu konusunu ele almış ve İngiltere'deki güvenlik politikasının dinamikleri ve bunların istihbarat ile olan ilişkisini incelemiştir. UZ ise güvenlik güçlerinin teşkilatlanmasını ve bu teşkilatlanmanın Avrupa ve Türkiye'deki yapılardan farklarını ortaya koymuştur.

Bu vesile ile kitabın hazırlanmasında emeği geçen başta Güvenlik Bilimleri Enstitü olmak üzere tüm Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi personeline, tematik panellere katılarak fikirleri ve varlıkları ile destek olan bilim insanlarına teşekkürlerimizi sunmayı bir borç biliriz.

Bu kitabın güvenlik alanında çalışmalar yapan veya bu konuya ilgi duyan bilim çalışanlarına faydalı olması temennisi ile...

Editörler

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

11 Mayıs 2020

İÇİNDEKİLER

Takdim	iii
Ön Söz.....	iv

1. BÖLÜM

GÜVENLİK PERSPEKTİFİNDEN SOYKIRIM PARADOKSU: ERMENİ İDDİALARI VE HOCALI KATLIAMI/SOYKIRIMI

Dr. Gökhan SARI

GİRİŞ	2
1. KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Güvenlik Nedir? Devletler veya Toplumlar Bu Kavrama Neden İhtiyaç Duyarlar?	4
1.2. Soykırım Nedir? İlişkili Kavramlar Nelerdir?	5
1.2.1. Kavramsal Olarak Soykırım.....	5
1.2.2. Soykırım İle İlişkili Kavramlar	6
2. SÖZDE ERMENİ SOYKIRIM İDDİALARI VE GERÇEKLER	8
2.1. Olgulara Değil, Algılara Yönelmek	9
2.2. Algıları Yönetmek! Semboller	11
2.3. Soykırım İddialarını Çoğaltmak: Desteklemek mi? Dağıtmak mı?	15
2.4. Kısaca Türk Ermeni İlişkileri.....	16
2.5. İddiaların Dayandığı Kanun: Tehcir Kanunu.....	18
2.6. Tiyatroda Bir Sahne Kapanır, Bir Sahne Açılır!	19
2.7. Sözde Ermeni Soykırımı Bir Soykırım Değildir! Çünkü	20
2.8. Soykırım İddialarının En Önemli Aktörleri: Ermeni Diasporası ve Ermeni Kilisesi.....	24
3. DAĞLIK KARABAĞ SORUNU VE HOCALI VAKASI	25
3.1. Hocalı'da Yaşanan Bir Soykırım mı?	27
4. GÜVENLİK BAĞLAMINDA İLİŞKİLERİN ANALİZİ	30
4.1. Türkiye, Azerbaycan ve Ermenistan'ın Arasındaki Sorunun Çözülmesinin Bölge Ülkelerin Politikası Açısından Değerlendirilmesi.....	30
4.2. Küresel Bir Paradoks.....	31
4.3. Teorik Nedenler ve Değerlendirme (İnşaatçı- Araçsalcı Yaklaşım)	31
4.4. Dostluk- Düşmanlık ve Gelecek	33
5. SONUÇ	35
KAYNAKÇA	38

2. BÖLÜM

SOSYAL PSİKOLOJİK AÇIDAN TERÖRİZM: SOSYAL KİMLİK VE DEHŞET YÖNETİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Zuhal YENİÇERİ

1. TERÖRİZMİN TARİHİ VE TANIMI.....	42
1.1. Tarih Öncesi ve Modern Terörizm	42
1.2. Terörizm Kavramının Tanımı ve Zorluğu	45
2. SOSYAL PSİKOLOJİK AÇIDAN TERÖRİZM	46
2.1. Sosyal Kimlik Kuramı ve Terörizm.....	48
2.2. Dehşet Yönetimi Kuramı ve Terörizm.....	50
3. SONUÇ	53
KAYNAKÇA.....	53

3. BÖLÜM

KENT GÜVENLİĞİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL DÖNÜŞÜM: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Uğur SADIÖĞLU

GİRİŞ.....	58
1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	59
2. TÜRKİYE'DE KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KENT GÜVENLİĞİ İHTİYACI	68
2.1. Mardin-Nusaybin ve Şırnak-Cizre Örnekleri Üzerinden Sürdürülebilir Kentsel Dönüşümün Değerlendirilmesi.....	71
2.1.1. Nusaybin Örneği.....	71
2.1.2. Cizre Örneği	76
SONUÇ.....	81
KAYNAKÇA.....	82

4. BÖLÜM

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE MAKRO TRENDLER

Prof. Dr. Lütfihak ALPKAN

GİRİŞ.....	84
1. PERSONEL YÖNETİMİNDEN YETENEK YÖNETİMİNE	84
2. PEST ANALİZLERİ BAĞLAMINDA ÖN PLANA ÇIKAN BAZI MAKRO-TRENDLER.....	87
2.1. Politik ve Hukuki Gelişmeler.....	87
2.2. Ekonomik Gelişmeler	90

2.3. Sosyokültürel Gelişmeler.....	94
2.4. Teknolojik Gelişmeler.....	98
3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	101
KAYNAKÇA.....	103

5. BÖLÜM

YÖNETİM, YÖNETİŞİM VE GÜVENLİK

Doç. Dr. Burak TANGÖR

GİRİŞ.....	106
1. YÖNETİM VE YÖNETİŞİM KAVRAMLARI.....	106
2. GÜVENLİK YÖNETİŞİMİ KAVRAMI.....	108
3. AMPİRİK ÖRNEK: AVRUPA BİRLİĞİ GÜVENLİK YÖNETİŞİMİ.....	113
SONUÇ.....	116
KAYNAKÇA.....	117

6. BÖLÜM

YÖNETİM, ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ VE GÜVENLİK

Dr. Mehmet KAHYA

GİRİŞ.....	122
1. ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ.....	122
2. YÖNETİM VE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ.....	125
3. YÖNETİM, ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ VE GÜVENLİK.....	126
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
KAYNAKÇA.....	132

7. BÖLÜM

SERİ CİNAYET FAİLLERİ VE ADLİ BİLİMLER

Ege Ebrar ÖNÜR ve Prof. Dr. Gökhan ORAL

GİRİŞ.....	136
1. CİNSEL ŞİDDET EYLEMCİLERİNİ DEĞERLENDİRME.....	137
2. SERİ CİNAYET FAİLİ PROFİL ÇIKARMA.....	137
3. KAYDI İHTİYAT.....	138
4. SERİ CİNAYET FAİLLERİNDE ORTAK ÖZELLİKLER.....	138
5. SERİ KATİL PROFİLLEME ÇALIŞMALARININ ÖNEMİ VE AMACI.....	140

6. PROFİL OLUŞTURMA	140
7. GENEL KİŞİLİK PROFİLLERİ VE ORTAK DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ	145
8. MODUS OPERENTİ.....	147
9. ORGANİZE OLMAYAN (DEZORGANİZE) SUÇLU PROFİLİ	147
10. HEM ORGANİZE HEM DE DEZORGANİZE ÖZELLİK TAŞIYAN TİP CİNAYETLER.....	150
11. MOTİVASYON.....	150
12. İMZA.....	151
13. KİTLE CİNAYETİ/ KATLİAM (MASS MORDER) VE TESADÜFİ CİNAYETLER (SPREE KİLLER)	152
SONUÇ.....	153
KAYNAKÇA.....	154

8. BÖLÜM

ADLİ BİLİM VERİ BANKALARI VE SERİ SUÇLAR

Doç. Dr. Gökhan İbrahim ÖĞÜNÇ

GİRİŞ.....	156
1. ADLİ BİLİMLER.....	157
1.1. Adli Bilimlerin Tanımı ve Gelişimi.....	157
1.2. Adli Bilimlerde Başlıca İnceleme Alanları	165
1.3. Türkiye’de Adli Bilim Yapılanması	166
1.3.1. Adli Tıp Kurumu	166
1.3.2. Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı	168
1.3.3. Jandarma Kriminal Daire Başkanlığı	169
1.3.4. Özel Bilirkişilik.....	170
2. ADLİ BİLİM VERİ BANKALARI	171
2.1. Adli Bilim Veri Bankaları	172
2.1.1. Aktif/Doğrudan Adli Bilim Veri Bankaları	174
2.1.2. Pro-Aktif/Dolaylı Adli Bilim Veri Bankaları	175
2.2. Adli Bilim Veri Bankalarında Yasal Dayanağı	176
2.3. Avrupa Prüm Konvansiyonu (Rejimi)	179
2.4. INTERPOL Adli Bilim Ver Bankaları	180
3. SERİ SUÇLARDA ADLİ BİLİM VERİ BANKALARI	183
3.1. Seri Suç Tanımı.....	183
3.2. Seri Suçların Soruşturulmasında Adli Bilim Veri Bankalarının Kullanımı.....	183
SONUÇ.....	184
KAYNAKÇA.....	185

9. BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN PKK TERÖRÜ İLE MÜCADELESİNDE İÇ GÜVENLİK YÖNETİMİNİN İLK ON YILI (1984-1994): SORUNLAR, TARTIŞMALAR VE ÇÖZÜMLER

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BARBAK

GİRİŞ.....	190
1. PKK TERÖRÜNE KARŞI YÖNETİMİN İLK TEPKİLERİ: KÖY KORUCULUĞU VE SİLAHLI KUVVETLER KULLANIMI (1984-1987)	191
1.1. Köy Koruculuğu: Eşkya, İç Güvenlikte Kırsal Alan ve Yerel Destek.....	191
1.2. Silahlı Kuvvetlerin Kullanılması Tercihi	195
2. OHAL BÖLGE VALİLİĞİ: EŞGÜDÜM SORUNSALINA KARŞI BÖLGE ÖLÇEĞİ (1987-1991)	197
3. YASAL ÇERÇEVE VE MÜLKİ (SİVİL) İDARENİN GÜÇLENDİRİLMESİ (1991-1994)	202
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	209
KAYNAKÇA.....	211

10. BÖLÜM

İNGİLTERE’NİN GÜVENLİK POLİTİKASI VE İSTİHBARAT TOPLULUĞU

Mehmet ŞENCAN

GİRİŞ.....	216
1. İNGİLTERE’NİN GÜVENLİK POLİTİKASININ DİNAMİKLERİ	216
1.1. Tarihsel Perspektif.....	218
1.2. İngiltere Merkezi Yönetimi ve Güvenlik Güçleri	219
1.2.1. Merkezi Yönetim	220
1.2.2. Güvenlik Güçleri: Kolluk Kuvvetleri ve Ordu.....	222
1.3. İngiltere Güvenlik Stratejisi Belgeleri (White Papers).....	224
2. İNGİLTERE’NİN İSTİHBARAT TOPLULUĞU	226
2.1. Gizli İstihbarat Teşkilatı (Secret Intelligence Service, SIS, MI6).....	227
2.2. Güvenlik Teşkilatı (Security Service, MI5)	228
2.3. Hükümet İletişim Merkezi (Government Communication Headquarters, GCHQ)	229
2.4. Askeri İstihbarat (Defence Intelligence, DI).....	230
2.5. İngiltere’nin İstihbarat Topluluğu Değerlendirmesi	231
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	232
KAYNAKÇA.....	234

11. BÖLÜM

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ULUSAL GÜVENLİK POLİTİKALARININ GELİŞİMİ VE UYGULANMASI

Bilge UZ

GİRİŞ.....	238
1. FEDERAL YÖNETİM YAPILANMASI VE GÜVENLİK.....	239
2. GÜVENLİK KAVRAMI	241
3. GÜVENLİK POLİTİKALARININ GELİŞİMİ.....	242
4. GÜVENLİK İLE İLGİLİ KURUMLAR VE YETKİLERİ.....	244
SONUÇ.....	250
KAYNAKÇA.....	251

1. BÖLÜM

GÜVENLİK PERSPEKTİFİNDEN SOYKIRIM PARADOKSU: ERMENİ İDDİALARI VE HOCALI KATLIAMI/SOYKIRIMI

Dr. Gökhan SARI*

Öz

Türkiye, Azerbaycan ve Ermenistan kelimelerinin ortak paydalarından biri tarafların karşılıklı birbirlerini soykırım ile suçlamaları olmaktadır. Ermeniler, 1915 olaylarının kendilerine karşı planlı bir soykırım olduğunu; Azerbaycan, 19'ncü yüzyıldan itibaren Ermenilerin kendilerine sistematik katliamlarının 1992 yılında Hocalı ile bir soykırıma dönüştüğünü; Türkiye ise, Osmanlı devletinin Birinci Dünya Savaşı esnasında kendisini arkadan vurduğunu düşündüğü çoğunluğu Ermeni olan grupları ülke içinde zorunlu yer değiştirdiğini, katledilen birçok Müslümanın görmezden gelinerek sözde Ermeni soykırım iddialarının siyasi bir araç olarak kullanıldığını ileri sürmektedir.

İddia ve söylemlerin kırılma noktası 1948 yılıdır. Bu tarihten itibaren soykırım bir suç olarak kabul edilmiştir. Bu yönüyle Ermenilerin iddialarının hukuksal bir değerinin olmadığı, buna rağmen Hocalı'da yaşananların soykırımın tüm şartlarını oluşturduğundan hukuksal olarak soykırım olarak tanınması gerektiği düşünülmektedir.

Dünyada bu tarihten önce olmuş veya benzer şekillerde gerçekleşmiş eylemlerin yanı sıra 1948 yılından sonra olmuş birçok katliama rağmen uluslararası toplumun soykırım söylemine yaklaşımı, daha çok siyasi nitelikte olup kendi içinde bir paradoks oluşturmaktadır. Konunun en önemli tarafları olmasına rağmen bu konuda Türkiye'de yaşayan Ermenilerin de görüşlerine yetince başvurulmadığı düşünülmektedir. Uluslararası ilişkiler kuramı içinde inşaatçı bir yaklaşımla ve güvenlikleştirme teorisi içinde düşünülmesi gerek bu konu yakın gelecekte de çözüme ulaşacak bir konu olarak görülmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Soykırım, Hocalı, Ermeni Meselesi, Güvenlik Teorileri.

* JSGA, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, gokhansari@yahoo.it, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5171-4623>

“Sırça köşkte oturan komşusuna taş atmaz.”

Atasözü

GİRİŞ

Varlığını devam ettirmek isteyen tüm canlı ve/veya sistemlerin en önemli gereksinimlerinden biri güvenlidir. Bir sistem olarak devletler de bu ihtiyaçlarını, başlangıçta sahip oldukları güçle veya içinde yer aldıkları koalisyonlarla çözmeye çalışırken zamanla, güce dayalı bu anlayışın yanına daha çok algılara dayalı yeni anlayışların eklenmesiyle daha karışık güvenlik yöntemleri ile çözüme arayışına girmişlerdir. Yani, zora dayalı gücün yanına rızaya dayalı gücü de alarak gerek ulusal gerekse uluslararası toplumu etkileyerek ulusal hedeflerini gerçekleştirme çabası içine girmişlerdir.

Uluslararası suçlar içinde ele alınan soykırım suçu veya kavramı bugün niteliği kadar araçsallığı yönünden tartışmalı kavramlardan biri haline gelmiştir. Niteliği yönü ile kastedilen, hangi suçları kapsadığı değil hangi zamandan itibaren suç niteliğini taşıması gerektiğidir. Daha çok hukuksal yönüne vurgu yapan bu yaklaşım hukukun temel ilkeleri içinde değerlendirilmektedir. Araçsallığı ise bu durumun göz ardı edilerek siyasal amaçlarla kullanılmasını ifade etmektedir.

Soykırım kavramı bu yönleri ile 1945 yılından sonra uluslararası hukuk terminolojisi içine girmiş bir kavramdır. Öncesinde soykırımın tanımsal niteliği içinde değerlendirilebilecek birçok olay olduğu kabul edilmekle birlikte suç niteliği ancak hukuksal bir metin haline geldikten sonra veya gelirken içeriği itibariyle tanımlandığı olaylara ilişkindir (Sarı, 2015: 96). Yani, 1948 yılında suç olarak tanımlanmasının sebebi İkinci Dünya Savaşı sırasında özellikle Yahudilerin uğradığı katliamların cezalandırılması mantığıdır. Yoksa geçmişe doğru yürütülmesinin sonsuz bir sarmalı da beraberinde getireceği düşünülmektedir.

1915 yılı ile simgeleştirilen ve iddiaların başlangıcı 1800'lü yılların sonlarına dayandırılan Ermenilerin sözde soykırım iddiası, fiili olarak eylemin niteliğinden ziyade hukuksal olarak yanlış bir temele dayanmaktadır. Zira bu yaklaşım içinde tüm dünya ülkelerinin de yargılanması gerektiği aşikârdır. Örneğin insanlık tarihinde vuku bulmuş soykırım iddialarından sadece bazıları; ABD-Kızılderili (Pequot Soykırımı, Beothuk Soykırımı, Modok Soykırımı, Kaliforniya Kızılderili Soykırımı vb), Rusya-Kırım (1944), İspanya-Arawaks Yerlileri (1492), Norveç-Taterler (1920-30), İngiltere-Aborjinler (1788-1938), Almanya-Herero ve Namarlar (1891), Almanya-Yahudi ve Çingeneler (1933-45), Uruguay-Charrúa (1831), Arjantin-Chaco (1924), Danimarka-Alman Mültecileri (1945), Belçika-Kongo

(1908) soykırım iddialarıdır (Yürükel, 2010; <https://tr.wikipedia.org>). Yani soykırımın şartlarının yerine getirilip getirilmediğinin dahi tartışılmadan, hukuksal yönü yerine siyasi yönü üzerinden bir çıkarım elde etmeye çalışmak kuşkusuz hatalı bir yaklaşımdır. Keza bu sözleşmelerin geriye dönük uygulanmayacağı 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 28. maddesi ile çözümlenmiş iken 1948 yılı öncesine soykırım suçunu yürütmeye çalışmak hukuksuzluktur.

Yasa olmadan suç olmaz ve suç yasanın çıktığı tarihten geriye yürütülemez. Dolayısıyla suçun oluşumu için milat 1948 yılıdır. Bu tarihten sonra yapılan ve soykırım suçu içinde; Fransa-Cezayir (1954-1962), Paraguay-Aché Soykırımı (1960-1970), Sırbistan-Srebrenitsa Soykırımı (1995), Ruanda'da yaşanan soykırım (1994) ve Hocalı soykırımı (1992) gibi yakın tarihli soykırımlar yanında Belene kampı ile adını duyduğumuz Bulgaristan'ın Türk, Pomak ve Çingenelere yönelik 1970-89 yılları arasında yürüttüğü etnik ve kültürel soykırım, Rumların 1912-1974 döneminde ENOSIS'i gerçekleştirmek için Türklere karşı yaptıkları saldırıların da düşünülmesi gerekmektedir (Munzel, 1973; Yürükel, 2010: 102-118). Yani soykırım tanımı içinde tarif edilmiş olan suçun nitelikleri oluşmuş ise ve suç 1948 yılından sonra vuku bulmuş ise; suçu işleyen her kim olursa olsun soykırım ile yargılanması gerektiği açıktır (Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme, 1948:[web])¹

Tam bu noktada; 1915 yılında yaşanan tehcir üzerinde iddia edilen soykırım söylemi ile 1992 yılında Hocalı 'da yaşanan katliamın tarafları ve olayların niteliği itibariyle incelenmesi gerekmektedir. Her iki olayın içinde de Ermenilerin yer alması, 1915 yılında yaşananlara ilişkin mağdur olduklarını iddia ederken, 1992 yılında yaşattıkları göz önüne alındığında uluslararası toplumun konuya yaklaşımı ve Ermenilerin iddiaları ortaya paradoksal² bir durum çıkarmaktadır.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Kuramsal çerçeveyi; devletlerin güvenlik ihtiyacı ve teorik alt yapısı, terminoloji birliğini sağlamak adına soykırım ve ilişkili kavramların açıklanması çerçevesinde oluşturmak uygun olacaktır.

1 Türkiye Sözleşmeyi 1950 yılında onaylamış, 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'da "uluslararası suçlar" başlığı altında "soykırım" suçunu da düzenlemiştir. Ermenistan 1993 yılında, Azerbaycan 1996 yılında "Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi"ne taraf olmuşlardır.

2 "Paradoks: Aykırı düşünce, çelişki, düşünceler arasında tartışmaya açık, kesin bir yargı içermeyen karşıtlık." Bkz. Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2020). "Paradoks" Erişim tarihi: 22.03.2020, <https://sozluk.gov.tr/>